

Social Watch: Promowanie odpowiedzialności

Social Watch jest siecią organizacji, zrzeszającą członków w ponad 60 krajach na całym świecie. Social Watch powstał w 1995 roku by stworzyć „miejsce spotkań dla organizacji pozarządowych, zajmujących się zagadnieniami społecznymi i zwalczaniem dyskryminacji ze względu na płeć” w celu promowania woli politycznej koniecznej do wpływania na ONZ by spełniał on dane przez siebie obietnice. Od tego czasu sieć wciąż się rozwija, zarówno pod względem merytorycznym, jak i liczby członków. Wydane zostało 13 rocznych raportów na temat postępów i niepowodzeń w walce z ubóstwem oraz dyskryminacją ze względu na płeć, które stanowią narzędzie rzecznictwa na poziomie lokalnym, regionalnym i międzynarodowym.

Pierwszy raport Social Watch został wydany w 1996 roku. W sumie w raportach Social Watch opublikowanych zostało ponad 550 raportów organizacji obywatelskich. Każdemu z nich przyświecał ten sam cel: *przypominać rządowi o ich zobowiązaniach i monitorować ich wdrażanie, zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym.*

Problematyka wokół której zrzesza się ponad 60 krajowych koalicji Social Watch (jak dotąd rekordowa ich liczba) od 1995 roku pozostaje nadal aktualna. To potrzeba stworzenia narzędzi oraz strategii naprawy mechanizmów (a raczej ich braku), promujących odpowiedzialność za składane obietnice, jak również monitorowanie wdrażania zobowiązań międzynarodowych związanych z polityką społeczną i celami rozwojowymi.

W czasie gdy powstawał Social Watch, miał miejsce szereg konferencji ONZ, które zdefiniowały na nowo globalne podejście do kwestii społecznych, poczynając od Światowego Szczytu dla Dzieci w 1990 roku, a na Milenijnym Szczycie w 2000 roku kończąc. W 1995 roku odbył się Szczyt Społeczny w Kopenhadze oraz IV Światowa Konferencja ds. Kobiet w Pekinie. Te konferencje po raz pierwsze uznały zwalczanie ubóstwa oraz dyskryminacji ze względu na płeć za cele uniwersalne i wyznaczyły czas w jakim mają zostać one osiągnięte. Warto tutaj wspomnieć, że już wcześniej, w 1946 roku, zostały one mgliście sformułowane przez ONZ jako „godność dla wszystkich”. Social Watch powstał w celu promowania woli politycznej, potrzebnej do urzeczywistnienia tych obietnic.

Raport Social Watch stanowi narzędzie, za pomocą którego prezentowane są dane statystyczne oraz jakościowe analizy problemów. W prace nad raportem włączone są organizacje społeczeństwa obywatelskiego w poszczególnych krajach. Coroczna publikacja raportu poświęcona jest postępowi i niepowodzeniom w walce z ubóstwem oraz dyskryminacją ze względu na płeć – dwoma silnie zającymi się problemami, gdyż ogromna większość ludzi żyjących w biedzie to kobiety.

Raport Social Watch nadaje międzynarodowy wymiar lokalnym inicjatywom i kampaniom. Jest to pierwsza tego typu publikacja, która nie tylko monitoruje rozwój społeczny i równość płci na poziomie krajowym, lecz również łączy problematykę równości płci i biedy na poziomie międzynarodowym.

W pracach nad raportem nr 0 z 1996 roku brało udział 13 organizacji. Od tamtej pory sieć systema-

tycznie się rozwija. Obecnie Social Watch posiada członków w ponad 60 krajach na całym świecie, a ich liczba rośnie każdego roku.

Elastyczna sieć

Choć Social Watch systematycznie się rozwija, podstawowe założenia i cele pozostają niezmiennie. W ramach przygotowań do uczestniczenia w Szczyście Społecznym w Kopenhadze, organizacje społeczeństwa obywatelskiego ustaliły pewne sposoby funkcjonowania i działania. Zdecydowano, że Social Watch będzie elastyczną siecią organizacji, działającą ad hoc. Nie powstały żadne formalne struktury: ciała zarządzające, czy też grupy koordynujące działania. Organizacje pozarządowe preferowały działania oparte na wzajemnym informowaniu się oraz horyzontalnej „strukturze” organizacyjnej. Jest to podejście, które według wielu obserwatorów określiło charakter Social Watch’a. Podobne rozwiązania zostały później przyjęte przez Światowe Forum Społeczne. Wiele z organizacji pozarządowych, które brały udział w Szczyście Społecznym stały się siłą napędową Social Watch’a. W rezultacie struktura i sposób funkcjonowania sieci nie różni się znacznie do otwartego i elastycznego pierwowzoru.

Poza krajowymi koalicjami, Social Watch funkcjonuje w oparciu o trzy ciała: Zgromadzenie Ogólne, Komitet Koordynacyjny oraz Międzynarodowy Sekretariat. W ostatnich latach powstały również regionalne oraz lokalne struktury koordynacyjne. Nie stanowią one jednak elementu zapośredniczającego kontakt między daną organizacją a strukturą międzynarodową.

Social Watch nie posiada osobowości prawnej i nie powstał w oparciu o sztywne zasady funkcjonowania. Niemniej jednak, opracowano podstawowe zasady współpracy pomiędzy krajowymi koalicjami a siecią, które to określają wzajemne oczekiwania, mające na uwadze zarówno autonomię krajowych koalicji, jak i demokratyczną, horyzontalną strukturę podejmowania decyzji. Kluczowym aspektem, który odróżnia Social Watch od innych międzynarodowych sieci obywatelskich jest brak centralnego ciała zarządzającego, które zapewniłoby fundusze swoim członkom. Takie rozwiązanie pomaga uniknąć napięć na linii dawca – odbiorca wewnątrz sieci. Z tego też powodu nie tracimy energii na dyskusje na temat pieniędzy, budżetu, raportów finansowych i innych proceduralnych kwestii. Zaowocowało to również silnym poczuciem zaangażowania w Social Watch.

Zasady współpracy pomiędzy krajowymi koalicjami oraz siecią Social Watch

1. Koalicja musi funkcjonować w danym kraju i podejmować na jego terenie działania związane ze społecznym rozwojem (nie tylko w wymiarze naukowym czy na zasadach konsultacji).
2. Podstawowym zobowiązaniem jest stworzenie krajowego raportu, w którym każdego roku zostaną zaprezentowane postulaty oraz wnioski krajowej koalicji.
3. Od koalicji oczekuje się używania krajowych i międzynarodowych raportów w celach lobbingowych na poziomie krajowym.
4. Koalicje muszą być otwarte na włączanie nowych organizacji, aktywne działanie na rzecz promocji Social Watch’a, a także zachęcać nowych członków do dołączania do tej inicjatywy.
5. Odpowiedzialne za gromadzenie funduszy na swoją działalność spoczywa na krajowych koalicjach. Krajowe koalicje nie są finansowo zależne lub odpowiedzialne przed Sekretariatem lub żadną inną międzynarodową komórką Social Watch.
6. Każda z koalicji tworzy swoją własną strukturę organizacyjną.
7. Członkostwo w Social Watch’u wyklucza zajmowanie jakichkolwiek funkcji w strukturach rządowych.
8. Współpraca z innymi krajowymi koalicjami powinna być wspierana zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym, jaki i globalnym.

Zasady współpracy zostały opracowane podczas pierwszego Zgromadzenia Ogólnego w Rzymie w 2000 roku. Dostępne są na: www.socialwatch.org/en/acercaDe/asambleaRoma.htm.

Krajowe koalicje organizują się w samodzielnie w sposób, jaki jest dla nich najbardziej odpowiedni lub najefektywniejszy w kontekście danego kraju. Członkowie koalicji Social Watch są bardzo zróżnicowani. To instytucje badawcze, organizacje pozarządowe, oddolne inicjatywy, związki zawodowe, grupy kobiece, organizacje wiejskie i inne. Biorąc pod uwagę, że międzynarodowy raport Social Watch może poświęcić tylko kilka stron każdemu z państw oraz ze względu na fakt, iż jest on dostępny tylko po angielsku i hiszpańsku, lokalne koalicje publikują bardziej szczegółowe raporty krajowe w narodowych językach. Tego typu raporty powstają, między innymi, w Beninie, Brazylii, Niemczech, Indiach, Włoszech, Filipinach i regionie Arabskim.

Zgromadzenie Ogólne

Zgromadzenie Ogólne odgrywa rolę nadrzędną. To forum decyzyjne, które omawia politykę działania oraz długo- i krótkoterminową strategię. Zgromadzenie Ogólne pozwala na wzmocnienie poczucia przynależności do Social Watch'a oraz budowanie wspólnej tożsamości. Zgromadzenie Ogólne zbiera się co 3 lata i do tej pory odbyło się 3 razy: w Rzymie w 2000, Bejrucie w 2003 oraz w Sofii w 2006 roku.¹ Poza tym, że Zgromadzenie Ogólne odpowiedzialne jest za ustalanie krótko- i długoterminowych priorytetów oraz identyfikowanie potencjalnych partnerów, Zgromadzenie wybiera członków Komitetu Koordynującego, który jest odpowiedzialny za polityczne przewodnictwo pomiędzy Zgromadzeniami.

Komitet Koordynujący

Komitet Koordynacyjny (Coordinating Committee – CC) wytycza politykę działania w ramach codziennego funkcjonowania Social Watch'a. Członkowie Komitetu pozostają ze sobą w ciągłym kontakcie, przede wszystkim za pomocą listy mailingowej oraz regularnych konferencji telefonicznych. Dwa razy do roku odbywają się spotkania na żywo członków Komitetu.

Przy wyborze składu CC, bierze się pod uwagę zarówno równowagę pod względem reprezentacji geograficznej, jak i płciowej. Kolejnym kryterium doboru członków jest stopień zaangażowania w Social Watch oraz doświadczenie i potencjał jednostki, które mogą służyć sieci. Decyzje Komitetu Koordynującego podejmowane są na zasadzie konsensusu. Decyzje te są następnie komunikowane całej sieci. W skład Komitetu wchodzi ad hoc dwóch reprezentantów międzynarodowego sekretariatu. Zapewnia to sprawność komunikacji między tymi dwoma ciałami. Funkcją Sekretariatu jest wsparcie i wdrażanie strategicznych decyzji.

Międzynarodowy Sekretariat

Sekretariat jest głównym ciałem wykonawczym Social Watch'a. Pierwsza zewnętrzna ewaluacja funkcjonowania sieci (w latach 1995-2000) odnotowała, że „z pośród różnych ciał Social Watch'a, rola Sekretariatu zmieniła się najbardziej” (Hessini and Nayar, 2000). Początkowo funkcja sekretariatu była

ograniczona do odpowiedzialności za przygotowanie rocznego raportu międzynarodowego. Jednak wraz z rozwojem sieci, rola sekretariatu stopniowo się zmieniła. Obecnie sekretariat zajmuje się również zbieraniem danych, budowaniem potencjału, promocją sieci i jej reprezentantów na międzynarodowych forach.

Wymiar lokalny i globalny oraz raport

Co roku Social Watch wybiera do analizy inny temat, który zostaje następnie dokładnie zglębiany w raporcie. Zazwyczaj Social Watch skupia się na tematach, które są przedmiotem dyskusji na arenie międzynarodowej, a zyskują na spojrzeniu z lokalnej perspektywy. Eksperti z różnych środowisk służą zróżnicowaną perspektywą w opracowanych przez nich artykułach tematycznych. Ta międzynarodowa, przekrojowa perspektywa jest uzupełniana przez krajowe i regionalne raporty, które zawierają sprawozdania organizacji członkowskich na temat stanu rzeczy w ich krajach, w odniesieniu do specyficznego tematu przewodniego raportu.

Ponadto, Social Watch opracowuje własne statystyki oraz tabele. Pozwalają one na porównywanie informacji z różnych krajów oraz prezentują makroperspektywę na stan odnoszący się do konkretnych wymiarów rozwoju, równocześnie zapewniając informacje na poziomie kraju. Social Watch stworzył alternatywne wskaźniki do mierzenia postępu i niepowodzeń w równouprawnieniu ze względu na płeć oraz spełnianiu podstawowych potrzeb ludzi. Są one obecnie używane jako punkty odniesienia, zarówno przez społeczeństwo obywatelskie, jak i instytucje międzynarodowe.

Członkowie sieci używają raportu do w kontekście rzecznictwa. Wydanie raportu stanowi znakomitą okazję do nagłośnienia kwestii w nim zawartych, zarówno w wymiarze krajowym, jak i międzynarodowym. Stanowi również okazję dla krajowych koalicji by te zwróciły uwagę mediów na problemy obecne w danym kraju, a także by przedyskutowały swoje postulaty i propozycje rozwiązania problemów z decydentami.

Oprócz tego, Social Watch opracowuje Dokumenty Okolicznościowe. Wydawane są one głównie w celu budowania potencjału oraz poszerzenia wiedzy koalicji członkowskich².

Organizowane są również szkolenia, a także opracowywane stanowiska. Wielokrotnie też, rzecznik prasowy Social Watch zwracał się do Zgromadzenia Ogólnego ONZ oraz innych międzynarodowych

organizacji w imieniu sieci Social Watch, a także szeroko rozumianego społeczeństwa obywatelskiego.

Referencje

- Friedlander, E. and Adams, B. (2006). *Social Watch external evaluation 2001-2005*. Available at: <www.socialwatch.org/en/noticias/documentos/SW_Evaluation_report.doc>.
- Hessini, L. and Nayar, A. (2000). *A Movement Toward Social Justice. An Evaluation Report*. Strategic Analysis for Gender Equity (SAGE). New York. Available at: <www.socialwatch.org/en/acercaDe/evaluacion.htm>.
- Social Watch No. 0 (1996). *The starting point*. Instituto del Tercer Mundo. Montevideo. Available at: <www.socialwatch.org/en/informelImpreso/informe1996.htm>.
- Social Watch (2006). *Strategy and Framework of Activities 2007-2009*. Available at: <www.socialwatch.org/en/noticias/documentos/cambiarSW_Strategy_Framework_2007-2009.doc>.
- Van Reisen, M. (2001). *The lion's teeth. The prehistory of Social Watch*. Instituto del Tercer Mundo. Montevideo. Available at: <www.socialwatch.org/en/informelImpreso/images/otrasPublicaciones/ZOOM-01-eng.pdf>.

¹ Raporty końcowe, instrukcje i inne materiały z tych trzech spotkań dostępne na stronie: <www.socialwatch.org>

² Pierwszy Dokument Okolicznościowy został stworzony przez Mirjam Van Reisen, Lwie zęby. (badanie kontekstu politycznego w którym powstał Social Watch). Drugi stworzyła Ana Maria Arteaga, Control Ciudadano desde la base, analizujący demokratyzację międzynarodowych instrumentów praw człowieka w Chile w 1997 roku. Trzeci pod redakcją Patricii Garce i Roberto Bissio przedstawia monitoring Kopenhaskich celów poprzez konkretne przykłady. Dokumenty 4 i 5 koordynowane przez Zespół Badań Społecznych Social Watch dotyka problemu biedy i nierówności w Ameryce Łacińskiej oraz związku pomiędzy biedą i prawami człowieka. Dokumenty Okolicznościowe dostępne są na:

<www.socialwatch.org/en/informelImpreso/cuadernosOcasionales.htm>.